Published and distributed under permit (No. 761), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XXX. Число 168. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 22. липня, 1922. VOL. XXX. No. 168. Jersey City, N. J., Saturday, July 22, 1922. THREE CENTS

ГАРДИНҐ ЗАЯВЛЯЄТЬСЯ ЗА ВУГЛЕВОЮ КОМІСІЄЮ

ВАШІНҐТОН, 20. липня. — У відповідь на телеграму від Вілієма Справла, ґубернатора пенсилвенійського стейту, котрий повідомляв президента Гардинґа про свою згоду помагати федеральному урядови удержувати порядок та охороняти копальні вугля, президент Гардинґ заявив в своїй телеграмі, що він думає незадовго зложити федеральну вуглеву комісію, яка малаби довести до згоди в углевім промислі.

Президент звертає увагу на свою попередну пропозицію такої комісії, котра малаби складатися з 9 членів, а то: трох представників робітничих юній, трох представників властителів копалень, та трох представників „публики".

Президент підносить в своїй телеґрамі, що через страйк терпить також суспільність, яка не є причасна при страйковій боротьбі межи майнерами та підприємцями.

ПЕНСИЛЬВЕНІЯ ВИКЛИКАЄ ВІЙСКА ДО КОПАЛЕНЬ

ГАРИСБУРҐ, Па., 20. липня. — Ґубернатор Справл підписав приказ, на основі котрого висилається велике число стейтових війск на службу коло копалень мягкого вугля в південно-західній части стейту Пенсилвенія.

ОГАЙО ЙДЕ ЗА ПРИМІРОМ ПЕНСИЛВЕНІЇ

КОЛАМБАС, Огайо, 20. липня. — Ґубернатор Дейвис вислав нині стейтові війска на охорону копалень мягкого вугля, котрі думають починати наново роботу згідно з прокламацією президента Гардинга.

МАЙНЕРСЬКИЙ ПРОВІДНИК ПРОТИ ПРИКАЗУ ПРЕЗИДЕНТА ГАРДИНҐА

АЛБІЯ, Айова, 20. липня. — Джов Морис, президент айовського округа майнерської юнії, видав до майнерів в своїм окрузі заклик не вертати до роботи в копалнях, але старатися відтягнути всіх майнерів з роботи.

Заява каже також, що президент Гардинґ зміряє своїм кроком до розбиття майнерської юнії.

НЕДОСТАЧА ВУГЛЯ ГРОЗИТЬ ТЕМНОТОЮ МІСТАМ

КЛІВЛЕНД, Огайо, 20. липня. — Директор міської електровні заявив, що міська фабрика електрики буде мусіти закритися наслідком недостачі вугля та що 32,000 людий, що побирали світло від міста, не будуть мати освітлення. Він каже, що місто має вугля всего на три дні.

СТРАЙК ВУГЛЕВИХ РОБІТНИКІВ ЗАОСТРЮЄТЬСЯ

ІНДІЯНОПОЛИС, 20. липня. — Майнерська юнія відкликала з роботи 600 майнерів мягкого вугля, що працювали в стейтах Оклагома, Аркензо та Тексас, достарчаючи вугля для шкіл, шпиталів і т. п. публичних інституцій.

Майнерська юнія заявляє, що вона викликає сих майнерів на страйк тому, бо вуглеві копальні зломили свої умови, заключені з юнією щодо сих майнерів.

НОВІ ЗУСИЛЛЯ ПОЛАГОДИТИ ЗЕЛІЗНИЧИЙ СТРАЙК

ВАШІНҐТОН, 20. липня. — Сенатор Каминс з Айови скликав нині приватну конференцію представників зелізниць зі східної части Злучених Держав і старався на ній дійти до якогось пляну полагодження зелізничого страйку.

Покищо конференція не принесла ніякого успіху.

КЛИЧУТЬ ВІЙСКО ПРОТИ ЗЕЛІЗНИЧИХ СТРАЙКАРІВ

КОНКОРД, Ню Гемшер, 20. липня. — На приказ стейтового ґубернатора вислано нині до Конкорд 60 люда артилерії на охорону зелізничої власности та скебуючих робітників.

ЗАКИДУЮТЬ ЗЕЛІЗНИЦЯМ ПІДСТУП

ДЕНИСОН, Тексас, 20. липня. — Урядники юнії робітників зелізничих варстатів видали публичну заяву, в котрій обжаловують зелізничі заряди, що вони навмисно здержують пересилку почти, щоби в той спосіб викликати висилання війск проти страйкарів.

ПОЧТА ОРГАНІЗУЄСЬ ПРОТИ СТРАЙКУ

ВАШІНҐТОН, 20. липня. — Ґенеральний почмайстер (міністер почт) Верк заявив, що почтовий уряд уже приготовився на случай зелізничого страйку всіх зелізничих робітників в той спосіб, що постарався о тільки траків, що ними потрафить перевезти всю почту.

СПЕЦІЯЛЬНИЙ УРЯД ДЛЯ ВОЄННИХ ОБМАНСТВ

ВАШІНҐТОН, 20. липня. — Департамент справедливости збирається основувати спеціяльну раду, яка малаби право розглядати всі закиди воєнних обманьств.

ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ ЩЕ НЕ ВДОВОЛЕНІ З МЕКСИКА

ВАШІНҐТОН, 20. липня. — Як кажуть висші американські урядники, зусилля мексиканського уряду добути собі визнання від Злучених Держав ще не покінчилися успішно, бо мексиканський уряд все ще не сповнив всіх умов, поставлених американським урядом, а відносячихся передусім до ґарантій американських маєтків в Мексико.

ЩО ТИХ „ЧУЖИНЦІВ" НЕ ПИТАЮТЬ?

НЮ ЙОРК, 20. липня. — Заступник одного судді, котрий перепитував зголошуючихся по другі горожанські папери, відкинув більшу половину аплікантів, призвавши їх за невідповідно приготованих до обняття обовязків горожаньства. Суддя питав аплікантів не лишень про американську конституцію і другі права, але й про европейські політичні справи, як, приміром, про справу Фіюме та большевиків в Росії.

СТРАШНА ЗЛИВА.

Цілу східну полосу Злучених Державах навістили у вівторок страшні бурі зі зливами. В Ню Йорку злива була така, що поїзди підземної зелізниці не могли ходити через три години, бо на одній стації в тунель зелізниці зливалася правдива повінь дощевої води. З ріжних околиць доносять про підмиті дощем насипи зелізничих доріг.

БІЛОРУСЬКІ СПРАВИ.

Про відносини на Білоруси одержали ми в останім часі допись з тамошних громадянських кругів, з якої подаємо таке: Надходячий шкільний рік 1922/23 буде мабуть більше корисний для білоруської школи ніж дотеперішні роки. Стан шкільництва поправляється. Латвійський уряд дав дозвіл і гроші на отворення білоруської ґімназії та сільсько-господ. школи у Двинську. Польський уряд дозволив отворити білоруську ґімназію в місті Радашковичі (виленського округа). На Литві будуть отворені вчительські курси й рід початкових шкім у трокскім окзузі. (Ширше інфомує про широку працю комісаріяту освіти на Совітській Білоруси стаття „Культурна праця на Совітській Білоруси", яку помістив „Беларускі Звон" у ч. 13.) — Білоруські військові частини, які з початком російської революції формувалися у Росії, Польщі, в червоних і білих (Юденіч) істнують тепер ще тільки на Литві. Тут вони почали формуватися починаючи від 18. XI. 1918 р. З того часу й істнують білоруські військові частини. В р. 1919 брали вони участь у боях проти большевиків а 1920 р. проти Поляків. Цікаво зазначити що в роках 1919-1920 служило в білоруських частинах багато українських офіцирів. Спасаючись від польського полону, виїхали вони до Юденіча, але опинилися в Бермонта, звідки втікли на Литву. Заходами білоруських військових частин видаються такі часописи: „Варта Бацькаушчини", „Вайскови", „Сьветазар" і Нашая Моц". — При кінці дописі жалується автор на здичіння спричинене лихоліттем чотиролітньої еміґрації і пише про такі події: В Ковні, теперішнім осідку білоруської народньої републики(Ластовського), мали в останніх часах місце дуже прикрі сцени. І так ударив на однім засіданю міністер державної контролі Заяц (с.-р.) міністра внутрішніх справ і пропаґанди Томаша Гриба (с.-р.) палицею по голові. Справу покищо віддано під партійний суд. Знов-же редактор органу білоруської партії Антонау зайшов до міністра білоруських справ у литовськім уряді Семашка й по суперечці з ним кинувся на нього з кулаками. Тільки завдяки тому, що міністер мав коло себе револьвер (!), удалося йому оборонитись перед хороб с.-ром!

ВЗИВАЮТЬ ДО ВИМОРДУВАННЯ УКРАЇНЦІВ!

„Кирер Львовскі" з 24 VI. в статті п. з. „Обудзоне вспомнення" накладає виразно до вимордовання Українців у Східній Галичині, оправдуючи турецькі різні Вірменів. Так пише орґан людовців! А що доперва кублиться в головах вшехполяків! Забувають ляхи, що бук має два кінці.

СТРІЛЯНИНА МЕЖИ МУЩИНОЮ ТА ЖЕНЩИНОЮ.

У вівторок вечером прийшло в місті Гартфорд, Конектикат, до стрілянини межи українським учителем співу Мироном Корикорою та панною Павліною Коритко, наслідком котрої панна Коритко була ранена і відставлено до шпиталю, а пан Корикора опинився перед судом, котрий наложив на нього запоруку (бейл) в сумі півтретя тисячі долярів.

Афера мала свій завязок в давній близчій знакомости межи панною Коритко та п. Корикорою, котра почалася ще десь 6 літ тому назад в Ню Йорку. Пан Корикора мав заявити, що панна Коритко переслідувала його своїми залицяннями, а він, щоби уступитись її з дороги, постановив перенестися з Ню Йорку до Гартфорду, де він замешкав разом зі своєю женою у презбитеріянського проповідника, п. Ніжанковського.

Як каже п. Корикора, панна Коритко зявилася недавно в Гартфорд, і стала шукати за ним, відгрожуючися, що застрілить його, як лише побачить. Пані Корикора донесла була навіть до місцевої поліції, що панна Коритко ходить попід хату п. Ніжанковського, в котрій вони мешкають, і вижидає пана Корикори. У вівторок вечером, як каже п. Корикора, вона застала його дома і сейчас почала до нього стріляти з револьвера; він здіймив рушницю і почав відстрілюватися, при чім він ранив панну Коритко. Він виправдує свій вчинок самообороною.

Панна Коритко доволіклася на вулицю, всіла на переїзджаючий трок і казала себе повезти до гартфордського шпиталю. Тут її рана показалася не дуже небезпечною і лікарі ворожать її виліченнє. На переслуханню перед поліцією зізнала вона, що пан Корикора винен був її півтора тисячі долярів, котрі він позичив в неї ще в Ню Йорку, що вона вибралася до нього жадати гроший, що він у відповідь на її домагання почав до неї стрілянину, а вона у власній обороні стріляла до нього.

З ПРОЦЕСУ НОВИХ МОСКОВСЬКИХ ЦАРІВ ПРОТИ РЕВОЛЮЦІОНЕРІВ.

МОСКВА, 20. липня. — Велике заінтересованнє викликала тепер та частина процесу проти московських революціонерів, котра відносилася до замаху Дори Каплан на Леніна.

Як відомо, ґрупа соціялістів-революціонерів, на котрої чолі стояв Семьонов Базілев, плянувала атентат на Леніна. Частина однак заговірників зрадила пізнійше своїх товаришів і донесла про все большевицьким комісарів. Межи сими доносщиками-провокаторами був Анерам Р. Ґоц, помічник Керенського, котрий тепер станув на суді зі своїми товаришами по зраді. Ґоц на суді подробичного розповідав про плян замаху на Леніна, обороняючи себе і других провокаторів, що вони про пляни знали, але нічого для замаху не зробили.

АНАРХІСТИ ПОБИЛИ „ЗРАДНИКА".

РИМ, 20. липня. — Тайний революційний анархістичний трибунал засудив молодого свого товариша Ґаїтана Ґварїні на телесну кару і виконав її так, що сей лежить поважний хорий.

Він мав взяти гроші від французької амбасади на те, щоби підбурювати Італійців до оснований анархістичної орґанізації, яка малаби виглядати так, немовби вона була підшувана з Німеччини.

НАПОЛЄОН ЛЮБИВ ЧИТАТИ КНИЖКИ

Наполєон усе своє життє читав багато й до пізна в ночі без огляду на те, чи був у дома, чи в дорозі. Добре чувся тільки при читанню. Книжки, які йому не подобалися, по перечитанню кидав в огонь, а в дорозі викидав через вікно повозки. Гомер усе стояв на його столі. В походи все возив зі собою бібліотеку. І так до Єгипту взяв 125 томів історичних. творів, 40 ґеоґрафічних, 40 поетичних, 20 драматичних, 13 про штуку й науку, 40 романів англ. у франц. перекладах. Матері писав: „З мечем у руці і з Гомером — знайду собі шлях у життю і для тебе здобуду містечко".

10 ТИСЯЧ ЛЮДИЙ ДЕННО ВМИРАЄ НА УКРАЇНІ З ГОЛОДУ

ЛОНДОН, 20. липня. — Др. В. Дж. Гейґ, член епідемічної комісії Ліґи Націй та медичний дорадник Екзекутиви для Межинародної Допомоги Росії, заявляє в своїм звіті, котрий він предложив Раді Ліґи Народів, що число недужих ріжними пошесними недугами в голодуючій части України збільшаєся постійно. Поширяються передовсім: тиф, поворотний тиф, жолудковий тиф та дезинтерія (червінка).

Др. Гейґ каже, що в рейоні голоду на Вкраїні на котрому живе коло $5\frac{1}{2}$ міліона людий, вмирає з голоду по 10 тисяч душ денно. Запомогові товариства дають усего 300.000 порцій денно. Епідемії побирають дальші жертви.

ПОБОЮЮТЬСЯ ПОГРОМІВ

ЛОНДОН, 20. липня. — Жидівська телеґрафічна Аґенція доносить, що ненависть до Жидів в советській Росії така велика, що Жиди жиють у вічнім страху перед погромами. Рівночасно з тим Жиди по містах терплять від заострюючогося безробіття.

ҐАҐСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ ВЖЕ ПРОСТО РОЗБИЛАСЯ

ҐАҐА, 20. липня. — Ґаґська конференція вже розбилася, і більшість делеґатів уже повернула домів.

На послідній засіданню центрального комітету промовив предсідатель, заявляючи, що нові пропозиції Москалів не сповнили надій і не потрафили утворити основу для нового порозуміння.

На при кінці конференції принято внесену бельґійським делеґатом резолюцію, щоби всі беручі в конференції участь держави постаралися наперти на своїх горожан, щоби вони не брали від Москалів концесій, в котрих предметом являється приватна власність, колись сконфіскована большевиками чужинцям.

ВБИВАЮТЬ БОЛЬШЕВИЦЬКИХ ЦАРИКІВ

ЛОНДОН, 20. липня. — Як доносить Азербайджанське Інформаційне Бюро, на вулицях міста Ранджа в Азербайджані один азербайджанський націоналіст вбив Казіма Ізмайлова, президента большевицького комітету для елисаветпольської ґубернії в Закавказі.

НІМЕЧЧИНІ ПРИЗНАЮТЬ МОРАТОРІЮ

ПАРИЖ, 20. липня. — Члени репараційної комісії, що має постановити, яке відшкодованнє воєнне має заплатити Німеччина, схиляються до домагання Німеччини признати її мораторію (проволоку в сплаті довгів), а зате зажадають від Німеччини віддання під нагляд аліянтів заграничної торговлі та буджету Німеччини. Німеччина має бути склонна приняти се домаганнє.

ГОРОЖАНСЬКА ВІЙНА В ІРЛЯНДІЇ

ДАБЛИН, 20. липня. — Боротьба довкола Лимерик треває далі.

Недавно тому хвалилися прихильники повної независимости ірляндської републики, що Де Валера має свою головну кватиру в Лимерик. Тепер однак стало відомим, що він переніс вже її до більше безпечного місця, бо цитаделя в Лимерик, з котрої обороняються айриські републиканці, кождої хвилі готова впасти в руки айриського уряду.

ФАШИСТИ ГРОЗЯТЬ РЕВОЛЮЦІЄЮ

РИМ, 20. липня. — Велику сензацію в цілій Італії та поза її границями викликала заява посла Муссоліні, провідника „фашистів" в італійськім парляменті, що „фашисти" не допустять до правильного урядовання ні одного італійського кабінету, котрий веде анти-фашистську політику. Він загрозив теж, що ні одного „фашиста" не буде в парляменті (натяк на революційний уряд).

З огляду на те сподіються незадовго повороту кабінету Орлянда.

НАРАДИ ЛІҐИ НАРОДІВ

ЛОНДОН, 20. липня. — Рада Ліґи Народів, що засідає тепер в королівській палаті, займалася передусім справою запобіження поширенню недуг на близькому Сході (в передній Азії).

Довгу дебату викликувала справа розділу дарунку американського міліярдера Ракефелера, що виносить 30,000 долярів через три роки на зібрання та публікації, а 60,000 долярів на рік через 5 літ на удержанне лікарів.

ПІЛСУДСЬКІ НЕ МАЄ КАБІНЕТУ

ВАРШАВА, 20. липня. — Пілсудському предложено нині склад нового кабінету, що мав заняти місце кабінету Слівінського. На чолі нового кабінету мав станути Корфанти, але Пілсудський відкинув сей плян.

ЗНОВ ПОГОЛОСКИ ПРО РЕЗИҐНАЦІЮ ПІЛСУДСЬКОГО

ВАРШАВА, 20. липня. — Пілсудський відбув нині конференцію з ново утвореним кабінетом міністрів, на котрого чолі стояв Корфанти, а після конференції оголосив резиґнацію зі свого уряду(?).

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ВУГЛЕВИЙ СТРАЙК ПЕРЕД КРІЗОЮ.

Вуглевий страйк починає вже допікати. Не минає дня, щоби не доносили про нові наслідки. Одного дня корабельні компанії на Великих Озерах сповіщають, що вони мусять перервати плавбу, бо не замовили собі відповідної на се скількости вугля. На другий день пару зелізниць признається, що їм теж не стало вугля і вони мусять відкликати кілька або й кількадесять поїздів зі своїх розкладів. То знов місто стане нарікати на дорожнечу, що починає зростати наслідком того, що обмежене число поїздів не довозить відповідної скількости товару. Про клопоти зелізничого промислу, котрий так і опирається на вуголь як кінь на пашу, навіть не згадувати: вже на самім початку страйку вуглеві печи говорили про потребу обмежування продукції зеліза наслідком недостачі вугля.

Словом, страйк вуглекопів приходить в таку стадію свого розвою, коли він стане болючим фактом навіть для тих, що про нього не хотіли думати. Завдячити се треба великій солідарности, яку показали вуглеві страйкарі підчас сього страйку. Показуєся з сього, що страйк поступає як слід.

Певна річ, що се ще не значить конець страйку. Але на всякий случай се початок кінця. Коли суспільність відчуває болючо хоч в части ті невигоди, які мусять переходити страйкарі, сі справдішні герої тої великої промислової боротьби, тоді конець мусить бути недалеко. Суспільність в краю з демократичним устроєм вже найде способи наперти на міродайні чинники полагодити болючу справу.

Тому страйкарі потребують тепер великої витривалости. Всяке опусканне рук грозить програннем справи та змарнованнем тих великих коштів, які боротьба досі вже коштувала.

„ЗАКОННІ" АҐЕНТИ МОСКВИ.

Похвалилися недавно деякі людці в Шікаґо, що новий невдачний новородок недобитків большевизму в Америці, прозваний гучно Робітничою Партією (Веркерс Парті) був принятий Інтернаціоналкою в Москві в члени.

Оголошенню нема чого дивуватися, бо ледви чи переведуться коли в світі раби, які своїм ярмом та ще величаються. І не се може обходити свідомі робітничі маси, що на чиїсь там думки дивляться милим вочком „аж" в Москві. Обходити однак мусить кождого дещо инчого з діяльности тої „Робітничої Партії" та сього московського шовіністичного „інтернаціоналу". Написано саме в московськім листі до „Робітничої Партії", що якаб не була зовнішна програма партії, який не бувби плян її діяльности для чужого світа, то вона повинна памятати, що головним засобом її діяльности являється „брутальна боротьба фізичною силою".

Згадати се треба не тому, щоби подивуватися глупоті московських комісарів, котрі думають, що потрафлять одурити весь світ. І не тому, щоби пожалітися на крутарські, з одного боку, а хуліґанські, з другого, способи большевицького ширення робітничої свідомости. Цивується большевицький лист лишень на те, щоби ще раз, злишний раз, документально показати, чого українським робітникам сподіватися від тих, що ходять з московськими признаннями як собаки з маґістрацькими штемплями. Затямити мусить собі кождий свідомий український іміґрант і другому переказати, що з Москви йдуть прикази, що головним засобом являється „брутальна боротьба фізичною силою".

Затямити се треба і відповідно до того поступати.

НОВІ МОСКОВСЬКІ-ПОЛЬСЬКІ БРАТАННЯ КОШТОМ УКРАЇНИ.

Московсько-польські братання на політичному полі стали вже звичайним щоденним явищем. Хочби навіть декотрі московські та польські горлачі, що про польсько-московську любов піють з точностю когута, не були всегда щирі, то в найгіршому разі сі деклямації певно самі собою стали поважним політичним чинником, витворивши сильну струю в публичній опінії на користь такого зближення.

Послідними часами стали приходити вісти про нові форми польсько-московської любови. Ось московські большевики телеґрафують, що в Москві відбувалася в червни вистава польських виробів, взірців та пробок. З польських знов жерел подають відомість, що московські большевики дали дозвіл на утворенне на Україні двох консорцій для цукроварства; одна консорція має бути німецько-голяндська а друга польська. Польські підприємці мали вже навіть почати спроваджувати на Вкраїну насіння бурака на засів на українських полях та стали вже робити коло будови цукроварень.

Значить, маємо до діла вже не з політичним зближеннем межи московськими та ляцькими окупантами України, але з економічним зближеннем. Маємо до діла зі згодою межи московськими большевицькими комісарами та польськими буржуями, капіталістами та купцями.

Московський баґнет здобув Україну, але не міг її загаздувати, і тепер кличе собі на допомогу мозок ляцького підприємця та барішивника. Поляк має бути властителем українського цукру, Москаль має обороняти польське підприємство і брати частину добутку як охлап за своє „почеснє" сторожуванне у польського капіталіста, а українському селянинови та робітникови полишили пани-браття обовязок обрабляти на своїм поли цуковий бурак своїми руками і „право" — солодитися полином...

ЗДАВЛЕННЄ ЛЯХАМИ КОМІТЕТУ „ГОЛОДНІЙ УКРАЇНІ".

Не вільно в Галичині збирати жертв навіть для цих, що вмирають з голоду.

Понище за краєвими часописами подаємо переклад вимовного документу львівсько дирекції поліції, яким припинено діяльність українського „Комітету Допомоги Голодуючій Україні". Він звучить:

Дирекція поліції у Львові.
ч. 2611, II. р. 22.

Львів дня 23 червня 1922.

До

Вп. Основателів „Комітету Допомоги Голодуючій Україні" на руки п. д-ра Кирила Студинського у Львові,
вул. Хмельовського.

На внесене тут зголошення про снования „Комітету Голодуючій Україні" — Дирекція. Поліції повідомляє ВП. Основателів по думці рескрипту Львівського Воєвідства Вид. през. з дня 11. червня 1922 р. ч. 13221 222, що комітет цей буде міг розвинути намірену діяльність о скільки завяжеться як стоварищення по думці постанов закона з дня 15 падолиста 1867 дзд. ч. 134 та по затвердженню статута Воєвідством дістане дозвіл на переведення акції збірок.

Дирекція Поліції взиває про те ВП. Основателів до предложення статута так центрального комітету як і місцевих комітетів в 5 примірниках відповідаючим постановам § 4 наведеного закону з тим, що статут має містити постанову зазначуючу діяльність стоваришення як часову, значить, що стоваришення по сповненню свого завдання мусить бути розвязане.

Вкінци звертає Дирекція Поліції увагу, що аж до часу доповнення цих услівій не може комітет розвивати акції під загрозою правних наслідків на случай не примінення до цего розпорядження.

Директор Поліції
Райнлендер.

СВЯТО ВІДСЛОНЕННЯ ПАМЯТНИКА НА МОГИЛАХ ГЕРОЇВ У ВИННИКАХ.

Гарний, соняшний день, неділя 11. червня, Поїзд яким їдемо, переповнений. Леде стоять в переходах, на плятформах, ступіньках. Всі в поважнім, піднесенім настрою, говорять на тему нинішнього свята, згадують менти звязані з хвилею святої борби. Якийсь б. старшина пояснює терен з часів три роки тому боєвої облоги Львова. — Оттам Чортівська скала, де впав Михась Гайворонський, — добили його прикладами крісів, додає дивлячись тупо в синяву далечінь неба.

Всі мовчать. Чути тільки рівномірний стукіт колес ваґонів і важке сопіння льокомотиви. Поволи опускаємо лісисту околицю і наближаємось на місце призначення. Перед нами розложились Винники, цілі в зелені розкішних садків, пів село ,пів містечко, дивно миле і привітне.

Поїзд заїзджає на дворець, де чекають вже нас члени „комітету свята" з метким і енерґічним п. Ярославом Левицьким на чолі. Витаємось і йдемо в напрямі до церкви. По дорозі стрічаємо гурти святочно прибраних людей з вінками і квітами. Перед церквою, на дорогах і на майдані, товпа народу. Делеґації, процесії, дівчата в народних строях, парубки в гарно вишитих сорочках, всі в поважнім настрою. Входимо до церкви. Службу Божу править пралат о. Л. Куницький в асисті священиків винницького деканату. Церква битком набита. Наближається хвиля проповіди. Говорить о. Куницький, дрожачим голосом. — „На цвинтарі заборонено мені говорити..."

Прикро доводиться слухати ті слова і в души будяться слушні рефлексії на тему сучасного нашого положення.

Люде слухають з напруженням. В очах замітно зворушення. Якісь жінки плачуть опершись головами в зимні стіни церкви.

Серед гробової тишини кінчиться проповідь. Виходимо. На дорозі формується похід. Попереду чета львівського Пласту, за нею дута орхестра лисинецького „Сокола", винницька процесія з хоругвами, хор львівського „Бандуриста", духовенство, „почетний комітет" зложений з виднійших представників львівського, винназького і доокличного громадянства, делеґації численних політичних і культурно освітних товариств з вінками і прапорами, представниками б. гол. і придніпрянської армії, інваліди, українське студентство і безпроглядні маси народу. Похід замикають процесії з Лисинич, Підбірець і Підберізець. Число присутних переходить 10 тисяч.

На цвинтарі чекає нас вже кордон, який окруживши у формі великого чотирокутника памятник, дає змогу уставитись відповідно делеґаціям, хорови і орхестрі. Вид самого памятника робить вже на перший погляд сильне враження. Пізнати, що це не звичайненький собі нагробник, а монумент, який своїми примітивними, сильно зарисованими формами сильно говорить сам за себе. На камінному підмурованню поставлено високу вибиту в камінню гарматну кулю, вистріленої а не експльодованої ґранати, як символ наших змагань минулого і стремлінь на майбутнє. Поруч два малі камінні хрести, такі подібні до тих, що їх бачимо на наших окривавлених полях, — свідки вояцької слави... Пізнати, що проєкт робила людина, що більше відчувала душею вояка, чим архітекта.

Велике враження на присутних робить хвиля посвячення і промова о. сов. Ґірняка пароха Винник. Чуєш як в його словах чувство болю і жалю мішається з чувством надії. а в души твоїй встає якась велика пошана і пієтизм для цеї кровавої мартирольоґії народа, якої жертви лежать тут, під цею великою, суворою ґранатою...

Після панахиди, яку відспівав хор „Бандуриста" під умілим проводом свойого діріґента д-ра В. Неділки, (співав тойже хор стрілецькі похоронні пісні), сотня винницького „Сокола" та чета Пласту віддає при звуках національного гимну, який відіграла орхестра, військову почесть Поляглим Героям.

Приходить зворушаюча хвиля підношування вінків. А є їх багато, понад 30: Від уряду З. У. Н. Р., Народнього Комітету, Начальної Команди У. Г. А., 4. зол. бриґади, І. бриґади У. С. С., придніпрянської армії, корпусу С. С., Повітової Січи у Львові, Інвалідів У. Г. А., Львівського полку ім. кн. Льва, Жіночого Кружка У. П. Т. ім. Ганьчи Барвінок у Львові, українських друкарських складачів, „Сокола-Батька" у Львові, IV. гарматнього полка, гол. виділу „Просвіти" у Львові, тов. техніків „Основа", „Галицько-руского студентства", редакцій газет „Русь" і „Воля Народа", тов. „Сила", шкільної винницької молоді, читальні „Просвіти" на Личакові, виницького „Сокола", читальні „Просвіти" Львів-передмістя, Українці городецького передмістя у Львові і и.

І протягом короткої хвилини тоне цілий великий гріб в мори вінків, квітів і лент, серед яких гострими зарисами виринає велика камяна ґраната.

Свято добігає поволи до кінця. Хор „Бандуриста" співає ще „Ой Морозе" укладу С. Людкевича, після чого народ зачинає розходитися, заповнюючи всі стежки і дороги кладбища. Виходимо також. Коло нас переїзджають на багато роверах пластуни в одностроях. Лиця їх поважні, повні зрозуміння великої хвилі, яку щойно пережили. І дивлячись на них, будиться в серцях наших віра, що не забракне рук до великої праці, котра нас жде на дорозі до кращого Завтра нашого народа.

Г. Р.

КУЛЬТУРНО-ОСВІТНИЙ ЗЇЗД В УЖГОРОДІ

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Як я вже доносив у статті про „Просвіту" скликала на день 30. червня с. р. до Ужгороду орґанізаційна комісія товариства „Просвіта" культурно-освітний зїзд. Мимо того, що це був робочий день та що саме того дня кінчився шкільний рік, зїзд випав надсподівано удачно навіть для самих аранжерів. Взяло участь 120 осіб крім членів виділу „Просвіти", в тім 6 священиків, дуже поважно число селян із Верховини й Гуцульщини (Ясінє, Рахів, Кваш, Богдан, Бичків і т. д.), а решта учительство. Дуже незначно було число Українців, а всіх майже учасників творили місцеві люде.

Отворив зїзд в салі учительської препарандії короткою промовою голова „Просвіти" др. Юлій Бращайко та передав голос о. ддиректори Августинови Волошинови, який виголосив реферат про те, яка праця жде руську інтеліґенцію для піднесення освіти серед населення. Сконстатувавши сумний теперішний стан під зглядом політичним, економічним, релігійним і освітним, прелеґент взивав взятися до закладання читалень „Просвіти" та ведення позашкільної освіти населення. Дальше зясував всі трудноці при веденню читальні та як їх усунути.

По рефераті подякував за него прелеґентови за труди коло відродження руської культури селянин і секретар читальні „Просвіти" з Вижних Верецких Гриба. Зїзд уряджує прелеґентови, який саме тепер обходить 25-літню річницю своєї письменницької та освітної діяльности, теплу овацію.

Витає від імени Шкільного Відділу Цивільної Управи Підкарпатської Руси проф. Стартл та підносить із признанєм, що Шкільний відділ свідомий того, що одинока „Просвіта" клопочеться тут позашкільною освітою.

Представник береґсаської філії взиває виділ „Просвіти" притягнути до товариства як найбільше членів із духовенства й учительства, звернутися до епископа, щоби став членом, притягнути також жіноцтво.

Незвичайне заінтересуваннє викликає короткий корреферат о. Василя Лара з Вишних Верецких, орґанізатора тамошнього, першого на Підкарпатській Руси „братства тверезости". Він виказує числами, як страшно страдає Підкарпатська Русь в кіґтях алкоголізму та як тяжко відтам народ вирвати. На число лице 400 церков, 679 всякого рода шкіл є тут 2.416 коршем! Наслідок того не лиш безконечне зубожіння, а й те, що тут 13% половних недуг, 20% аж до 33% дітей нечитавих (ненормальних). Не диво, бо на 604.502 душ аж 2.416 коршем, отже пересічно на 250 душ одна коршма. І вони добре розвиваються! Не буде культурного ні економічного життя поки охоту до життя будуть гасити коршми!

Клочурак говорить від імени читалень на Гуцульщині. Гуцули протестують проти розвязання театру, просять виеднати закон про замикання коршем у неділю, бо саме там йде вся аґітація проти нас. Просять також вистарати вправительства допомогу деревом на читальняні будинки.

Лука Демян, селянин-письменник із В. Верецких протестує проти підривання авторітету товариства „Просвіта" Шкільним Віділом через закладання окремих читалень, ще й сильно субвенціонованих грішми.

Між довгим рядом бесідників заслугує палка промова директора школи Павла Яцка з Перечина. Він підносить із горечю, що на жаль ще дуже поважна часть інтеліґенції вважає ще дотепер провокацією, сли до них заговориться по руськи; він встидаєся за учительський конґрес та за напади на „Просвіту". Апелює до духовенства, щоби воно місіями, обіжниками тощо повело сильну акцію поборювання алкоголізму. Виділ повинен частійше скликати того рода зїзди, дальше повітові зїзди, видавати „Просвітні листки".

Клочурак осуджує Шкільний відділ за закладання окремих читалень, бо це — як каже — вже є вводження політики в освітну працю. Підносить, що на жаль є між чеським урядництвом богато таких, що ворожо ставляться до нашої культури, а навіть проти неї працюють. Були випадки аґітовання проти руських театральних вистав, а на виставах мадярського театру часом повно чеської публики. (А ми мадярони! — гукає хтось із салі).

Загалом зїзд робив в порівнанню з усякими иншими дотеперішними зїздами враження дуже поважне. Дискусія й наради спокійні, немає тих криків, погроз, образ тощо, яких повно на пр. учительських зїздах, де завзято жадали від Шкільного Відділу або Ради учительського товариства звороту коштів подорожі на зїзди.

Зїзд не лиш розрушить по трохи руську інтеліґенцію, яка все ще спить глубоким сном, але й дав головному виділови товариства „Просвіта" цінні вказівки для дальшої орґанізаційної праці.

Зїзд доказав ще один лишній раз, що місцеву інтеліґенцію важко рушити з її вижидуючого становиска. Вона все ще живе під гіпнозою мадярської могучости — й чекає. А тимчасом час іде... Одночасно доказав зїзд, що вся ця нечисленна відносно руська інтеліґенція, яка вже „покинула глубокий сон" і взялася до праці, згуртувалася коло тов. „Просвіта".

Зачався зїзд в год. 10. рано, а скінчився в 2. пополудне. Скінчено його гимном „Подкарпатскії Русини оставте глубокий сон".

Вечером того самого дня виставив „Руський Театр" „Ревізора з Петербурга", на котрій явилося дуже богато учасників зїзду.

НА ФОНД РІДНОЇ ШКОЛИ.

(Через „Свободу").

Громада в Minneapolis, Minn., прислав Николай Грубрин.........$35.35
Попередно оголошено $4.20
ЗАГАЛЬНА СУМА $39.55.

ФОНД СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ.

(Через „Свободу").

Громада в Minneapolis, Minn., прислав Николай Грубрин.........$25.00
Попередно оголошено $13.50
ЗАГАЛЬНА СУМА $38.50

ЖІНОЧА ГРОМАДА В НЮ ЙОРКУ

(Через „Свободу").

Жертва на інвалідів в Чехословаччині $100.00

ФОНД ІНВАЛІДІВ У ВІДНИ

(Через „Свободу")

Українська Громада в Джерзи Сіті, Н. Дж. з концерту, передав К. Піддубчишин $100.00

ФОНД ІНВАЛІДІВ У ЛЬВОВІ

(Через „Свободу")

Українська Громада з Джерзи Сіті, Н. Дж. з концерту, передав К. Піддубчишин $150.00

НА ФОНД ФЕДАКА.

(Через „Свободу").

Михайло Болековський з Joliet, Ill. прислав $5.00
Попередно оголошено $40,50
ЗАГАЛЬНА СУМА $45.50

Іван Франко.

ЯК ТАМ У НЕБІ?

Два пан-отчики гарненько
Попразникували,
Тай у двох собі при чарці
Нічю розмовляли.

Розмовляли сеє теє,
Чого серце повне,
А як світське перебрали,
Нумо про духовне.

„От письмо святе не пише
І не знають люде,
Як то праведним по смерти
Там у небі буде.

„Ані око не видало,
Не чувало вухо" —
Се, сказать тобі по праві,
Троха темно й сухо.

„Я собі міркую грішний —
Прости гріха, Боже, —
Те, за що тут всякий бється
И осягнуть не може,

„Те братерство, однодушність,
У якій всі люде
Зіллються в найвищу спільність —
Ось що в небі буде".

Другий мовив: „Ей, зійшли ви
На слизьку дорогу!
Сеж соціялізм вам сниться
Брядкий Пану Богу.

„Ні, мабуть, не буде в небі
Комунізм і спільність.
Аджеж дар для нас найвищий
Повна лична вільність.

„Кождий жий собі як хочеш
І роби, що знаєш,
Кождий пан своєї волі,
Волю й силу маєш".

„Ну, пан-отче!—мовив перший,—
Се цікаві вісти,
Що ви навіть Пана Бога
Вперли в анархісти.

„Там то був би рай, як би так
Людям волю дати!
Мусів би сам Бог із нього
Перший утікати".

Довго, довго сперечались,
Вже й північ пробила:
Той за спільність, сей за рівність,
А зійтись не сила.

Мовив перший: „Що балакать!
На одно згодімся!
В сю опівнічную пору
Свято покленімся:

„Хто з нас перший світ покине,
В раю водвориться,
Має другому за три дні
У сні обявиться

„І сказати, як там в небі
І які порядки".
Погодились, поклялися,
Потюпали спатки.

Чи там рік минув, чи пів рік,
Перший умирає
І другого через три дні
У сні навіщає.

„Здоров, брате!"—„Здоров, отче!"—
„Ну, я присвятився".
„Слаба Богу! І по небі
Добре роздивився?"

„Роздивився". — „Ну, і як там?
Говори, мій друже!
Тайну божую збагнути
Я цікавий дуже!"

Мовить дух: „Її збагнути
Певно річ висока,
Та на се не твого треба
І уха і ока.

„А про те, що ми колись то
Суперечку гнули,
То оба ми, любий друже,
Пальцем в небо ткнули.

„Там порядки — ні по твоїй,
Ні по моїй мові,
А зовсім, зовсім инакші" —
Тай щез на тім слові.

ДОПИСІ

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ.

Звіт з концерту, що відбувся в неділю, 25-го червня 1922 р., в Дікінсон Гайскул, Джерзи Ситі, Н. Дж.

Сей концерт відбувся заходом співацького товариства ім. Лисенка під управою п. Осипа Стеткевича, яке істнує при Укр. Нар. Домі в Джерзи Ситі (на горі міста), а при підмозі всіх місцевих братств і товариств. Увесь чистий дохід з того концерту призначено на підмогу українських воєнних інвалідів у старому краю.

Прихід:

З продажі білєтів	$394.95
Бр. св. Николая, від. 4 У. Н. С	5.00
Разом	$399.95

Розхід:

Концертова галя	$75.00
Друкарня „Свободи" за всі оголошення і друки	37.88
Настроєнне і уставленне фортепяна	12.50
Зворот подорожних коштів пасейських співаків	10.10
Обслуга на галі (чужа)	5.00
Зворот подорожних коштів п. Марії Корінь	2.00
За дві музичні партитури	1.09
Раозм	$143.57

Чистий дохід в квоті $256.38 розділено так:

Для укр. інвалідів у Відни	$100.00
Для укр. інвалідів у Львові	100.00
На дім для українських інвалідів у Львові	50.00
За пересилку заплачено	6.00
Осталося в касі	38

Усі ті гроші вислано через адміністрацію „Свободи" дня 21. липня 1922 р.

Українська громада в Джерзи Ситі складає отсим щиру подяку всім виконавцям згаданого концерту, а особливо артистам і співакам посторонним, а се: пп. С. Тимкевичівній, І. Палажієви, І. Тидикови, В. Мельничукови і І. Артимови з Пасейку та п. Марії Корінь з Йонкерс.

Окрема подяка належиться присутній на концерті публиці, яка дала доказ, що вміє цінити своїх національних героїв.

Кирило Піддубчишин,
касієр.

—o—

МІНЕАПОЛІС, МІНН.

Наша громада в Мінеаполіс, Мінн., хоть числом не велика, але зате патріотична, бо на кождий поклик в справах народних добре попишеся.

На бонди національної оборони зложили 1.130.00. Се доказ, що дійсно сини України, хотяй були у нас попереднійше провідники народні, які наколи відбувалися збори, опускали галю, бо мовляв, має сина у Варшаві при польськім міністерстві. Наша громада однак не зважала на ніщо і нікого, а свій обовязок сповняла як слід і тепер відбулися у нас недавно збори на котрих зібрали 60.35 з того 35.35 на рідну школу в Галичині, а 25.00 на Укр. Січові Стрільці в Чехословаччині. Головна заслуга припадає п. Антонови Батюкови, який недавно приїхав з України і своїми трудами і працею, працює на народній ниві, проводить вечірну школу в понеділки і середи (кождого тижня), викладає історію України, ґеоґрафію, фізику і матиматику і т. п. працює при аматорськім кружку, так що у нас тепер часто відбуваються концерти, представлення і тепер в короткі відбудеся вечерок в честь нашого славного ґенія Т. Шевченка а дохід призначений на голодуючих на В. Україні. Честь Вам сини і доньки з аматорського кружка, що працюєте на славу і честь Неньки України.

Спис жертводавців на рідну школу в Галичині і на С. С. в Чехословаччині:

П. Кулиняк $6.00; Н. Ґрубрин і І. Павчак по $3.00; І. Шміґановський, Т. Мамчук, Й. Литвин, П. Мандюк, О. Пилатюк, Г. Пастушенко, М. Пасічник і В. Кордуба по $2.00; Д. Колтик, П. Гайва, І. Сухорович, М. Хас і К. Рихлій по $1.50; І. Кулинич $1.25; П. Угринчук, О. Шабатура, К. Сокіл, Д. Менюк, С. Стібак, Я. Ґрубрин, С. Рихлій, П. Савка, П. Бутрин, П. Андрущак, І. Коцюба, О. Козак, І. Олійник, Л. Харчишин, І. Ковалів, Д. Михальчишин і І. Лукавецький по $1.00; А. Батюк 66 цнт.; І. Вихор, О. Шкварок, С. Ґалиш, В. Мельник, М. Гусак, П. Ємчук, П. Федорців, І. Козак і П. Левкович по 50 цнт.; П. Пікула 25 цнт. Разом $49.16, решта дрібними датками. Загальна сума $60.35.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Українська Жіноча Громада подає до відома, що гроші зібрані на дім Інвалідів в Галичині вже вислані. Загальна сума, котру Жіноча Громада зібрала, виносила 684 доляри. З того вислано 500 дол. до Союза Українських Інвалідів ул. Руська ч. 3 у Львові на задаткованне дому, 100 дол. зібраних П. Михальчуковою і Мілєщуковою висилається для Інвалідів в Чехословаччині. Оплата обох пересилок виносить 33 дол. ,остає 49 дол., котрі вишлеться в найблизшім часі в табор Щипьорно в Польщі. Заразом оголошуємо імена жертводавців.

На зборах зложили слідуючі Пані: П. Михальчук, Скубова, Дідоха, Ґаврис, Петрів, Куликова, Возняк і Семен Угорчак по $2; Горбанюк, Дембіцка, Таталинська і Гаврилко по $1. На руки касієрки П. Куликової надіслав Н. Н. $2.

Слідуючі жертводавці зложили на руки П. Михальчукової і Мілєщукової: Тесса Міхальчук, Гнат Когут, Николай Гурин, Джан Вилкен і Анна Костенюк по $2; Іван Міхальчук, Таня Ціхановіч, П. Міхайлок, Г. Порода, Михайло Зварич, К. Кахандач, Т. Якіповіч, В. Мазурик, М. Гевечек, І. Хитрик, А. Ґолдаф, П. Шода, Д. Ліпка, Марія Лавришко, Стефан Когут, М. Заяць, С. Яцик, Тимко Мілещук, Марія Мілєщук, Стефка Мілєщук, Анна Мілєщук, Вол. Мілєщук, Текля Мілєщук, Микола Покотила, Никола Франчук, Іван Гречак, Іван Собанькевіч, Ян Крольовскі, Кость Гузар, Вулька Мотика, Никола Гук, Кароль Ґліва, Григорій Чорній, Марія Когут, Олекса Кинаш, Текля Кавєцка, Петрунка Хлистун, Михайло Боднар, Теодор Моселко, Филип Матлай, Ю. Загаєвіч, Ник. Буйків, Теодор Дідога, Стефан Назаревич, Семеон Подобінський, Михайло Радик, Іван Добрянський, Ілько Дорош, Кирило Дацко, Анна Ґула, Василь Лазута, Петро Ярема, Михайло Петришин, М. Яцук, М. Соловський, М. Гуменюк, І. Соловський, Д. Глодун, М. Жуковський, Ф. Батерлон, Я. Ґурскі, Б. Соловскі, Ф. Тиза, Ґ. Ґарас, Ґ. Демос, М. Мілядис, Г. Зафірополіс, М. Войтина, І. Миколаєнко, М. Кишкут і С. Кикел по $1; Д. Маскевич, А. Ямка, Ілія Гузар і Н. Роман по 75 цнт.; Текля Гузар, Ярослав Мілєщук, Волод. Мілєщук, Петро Мілещук, Стефан Мілєщук, Андрій Мілєщук, Варвара Мілєщук, Іван Мілєщук, Павліна Мілєщук, Анна Маселко, Майкел Бреннен, Никола Кавєцкий, Стефка Мотика, Марія Козероцька, Н. Коген, Юлія Войтович, Іван Дусановський, Андрій Свитак, Василь Городинський, Петро Дацко, П. Заяць, Г. Романюк, С. Фомілой, С. Лука, Н. Марсіні, М. Стефанкевич і С. Луца по 50 цнт.; Михайло Москаль 40 цнт.; Б. Стадницький 35 цнт.; Осип Мілєщук, Тимко Мілещук, Ольга Мілєщук, Василь Мілєщук, Анд. Мілєщук, Вулька Мілещук, Марія Мілєщук, Ярослав Мілєщук, Анна Мілещук, Петро Левків, Катерина Левків, Анна Левків, Михайло Гузар, Мілько Гузар, Ольга Гузар, Михайло Гузар, Олена Гузар Ілько Гузар, Марія Гузар, Стефка Гузар, Прокіп Панчишин, Пелагія Панчишин, Никола Панчишин, Василь Васак, Іван Рудий, Дмитро Сокач, Ян Каміньскі, Василь Маселко, Фрозина Маселко, Іван Деревяний, Панько Чарнецький, Василь Сокира, Микола Стець, Василь Струсь, Джан Дінґе, Анна Романишин, Альбіна Бенедик, Анна Сийґал, Ілярій Головчак, Павло Сеньків, Максим Слободян, Б. Лещицкі, М. Олексів Сем Сокол і Італіянець по 25 цнт.

Всім жертводавцям складаємо найсердечнійшу подяку. Рівнож кличем до цілого українського загалу в Америці, щоб підпирали нашу працю закладаючи комітети по цілій Америці. Несім поміч нашим найнещасливійшим, бо тілько ми тут в Америці пожемо дати приют нашим героям. Наша суспільність в Галичині вже за богато вичерпана.

ЗА ВИДІЛ:

Скубова, предсідателька; **Куликова,** касієрка, **Дембіцка,** секретарка.

ДЕНЬ ЦВІТІВ НА РІДНУ ШКОЛУ В ГАЛИЧИНІ В ГРОМАДІ НЮ ЙОРК.

В неділю, дня 23. липня устроює нюйорська Ліга Горожан та Ветеранів українського роду день цвітів на Рідну Школу в Галичині. Того дня вже о годині 9. рано являться українські дівчата на семій улиці в околиці церкви та будуть припинати живі цвіти кождому Українцеви. Добровільні датки на Рідну Школу проситься кидати до запечатаних пушок. По полудни являться тісамі дівчата на Пікніку Української Громади в Белведер Парку, де докінчать розпочатого діла. Проситься українських громадян не бути скупими на Рідну Школу. 67-8

С. Дембицький, Т. Мілещук, М. Першин, Ю. Рокицький.

ПОЗІР! НЮАРК І ОКОЛИЦЯ.

Заходом Тимчасового Жіночого Комітету Допомоги голодуючим на Україні, відбудеться

В НЕДІЛЮ, 30. ЛИПНЯ Ц. Р.
в Українській Робітничій Галі,
57-59 Бікен Стр., Нюарк, Н. Дж.

ВЕЛИКЕ ЖІНОЧЕ ВІЧЕ

в справі несення помочі голодуючому українському населенню на Україні. Початок о годині 3-ій по полудні. Запрошені місцеві й дооколичні бесідники. Просимо все жіноче громадянство о численну участь. 68,73

Тимчасовий Жіночий Комітет Допомоги гол. на Україні.

Михайло Коцюбинський.

НА ВИНОГРАДНИКУ.

Замфір Нерон, ставний трийцятилітний Молдуван, допив з глиняного глечика решту вина і встав із-за стола. З усмішкою задоволення від святного обіду, що грала на червоному, загрітому стравою та вином, обличчю, він звернувся до жінки:

— Порайся швидше, Маріоро, бо поїдемо на виноградник, а я тим часом запряжу коні.

— Добре, — відповіла молодиця, поправляючи широке мідяне наруччє, що саме розщібнулося на її темній, немов спижовій руці.

Але не встигла вона ще защібнути наруччя, як почула, що круглий, на пів аршина заввишки, стіл „мас" звалився їй на коліна, а посуда з брязкотом розкотилася по сінях, де задля хатної духоти звичайно обідають у літку Молдувани.

Помалу ви, потерчата! — скрикнула налякана Маріора, притримуючи стіл рукою.

Винуватці тої катастрофи — два хлопчики літ семи-восьми та пятиліток дівчика — наче не чули сердитого материного поклику. З іскрами радости у чорних оченятах, з веселим покликом: „їдемо, їдемо, на виноградник їдемо" вони зірвались іззa стола та покопотіли за батьком до стайні, вимахуючи недоїдженими грудками мамалиґи.

— Це кара Божа ті діти! — вибухнула Маріора, збіраючи розкидану по сінях посуду. — Ви не їсте, мош-Діма*), — рапотом звернулась вона до сивого, аж білого діда, чоловікового батька, що сидів за столом, безпритомно усміхаючись сивими мутними очима.

*) Мош-Діма — діду Діма.

— Ні, спасибі, я наївся, — тихо відповів мош-Діма, піднімаючи з долівки перекинутого глечика.

Молодиця заметушилась: позбірала посуду, внесла до хати решту мамалиґи, витерла триногий мас та поставила його боком під стіну.

Зробивши в хаті лад, Маріора перед зеркалом обсмикнула рівні широкі рукави тонкої бомбакової сорочки, що з кождим рухом відкривали її спижові руки з міданими та скляними наруччями, поправила здоровий золотий дукач на шиї та глянула на свою коротеньку корсетку зі шнуровицями наче міркуючи, чи не треба взяти чого теплійшого у дорогу. Але червцеве сонце, снопом цілим глянувши у закратоване вікно, пригадало й, що на дворі спека, а на тій спеці чекає, певно, на неї чоловік із запряженими кіньми. Маріора вийшла з хати та глянула зпід долоні в сторону повітки.

За хвилину заторохкотіли колеса і Замфір, ледви здержуючи горячі коні, заїхав під хату новим, на залізних осях, мальованим возом — „каруцою". Ззеленого васаґа виглядали щасливі обличчя дітвори.

Маріора сіла — і коні, зігнувшивід натягнених віжок шиї, помчались улицею, збиваючи цілу хмару куряви. Собаки вибігали з дворів, зі скаженою гавкотнею бігли за каруцою, кидались коням під ноги. Причепурені задля неділі Молдувани придивлялись зпід долоні до Зомфірової підводи, поцмокуючи з задоволення.

* * *

І справді любо глянути на ставну постать Замфірову, з гордим як у римського патриція обличчєм, з міцним станом тісно обхопленим золотом мереженим „іліком", що відкриває широкі рукави білої сорочки, зпід котрої видко кремезні з грубими від напруги жилами руки. Блискучі чорні Замфірові, його довгасте повне обличчє, облямоване низько стриженою чорною бородою — так і світяться задоволеннєм, так і сияють гордощами, наче звіщають мирові, що Замфір тепер справжній хозяїн, не згірш від других. Отсими самими руками, котрими натягає тепер ремінні віжки, заробив він увесь свій статок, все те, що зрівнало його з першими хозяями, чому тепер не один заздрить. Тому то так згорда й поглядає він на стрічних, так весело посвистує на свої сиви у ремінних шорах коні, що, вилискуючи чорною шерстю та круто вигнувши шиї, легко, мов перце яке, несуть здорову каруцу поміж очеретяними тинами вузкої улиці.

Минули село. Замфір ступою поїхав берегом Прута. Тут глянув на нього зза річки широкий простір зелених плавнів, замріли в долині закордонні села. На румунськім боці три пари волів тягло канатом проти води здорове червоне судно. Біла корогва на щоглі тріпалась у повітрі, полискуючи до сонця. Високий засмалений стерник у червонім фезі налягав на стерно. Біля нього сидів білий кудлатий пес і дивився на берег. Висше, в далекім коліні річки, під крісластими вербами, тихо посувались за водою плоти, наче низка чорних острівців на блакитній поверхні річки. Вітер доносив звідти уривки жвавої коломийки, якою розважалися на чужині плотарі-Галичани.

Діти, помітили на судні собаку і висунулись із васаґа.

— Мамо... мамо! а гляньте, який гарний песик! На цю-цю! на!

— На місце! — скрикнув ураз батько, обернувшись до дітий.

Ізза гори саме виїхав віз, наладований жінками та дітворою, і нагнав Замфіра. Молдувани замінялись поглядом — і вмить, немов зрозумівши один одного, підскочили на місці, пустили важки, гукнули на коний... Коні, почувши волю, шарпнулись із копита, витяглися — і помчались стрілою на випередки, згинувши незабаром у густій хмарі куряви. Лиш інколи, коли сильнійший повів вітру відносив на бік куряву, видко було оддалік дві каруци, одну близше, другу далі, що хиталися з боку на бік від скаженого гону...

Дітвора вчепилась ручками за васаґ... Чорні очиці блищать щастем... Ах, так добре, захоплює дуж, летиш, здається, кудись далеко, відірвавшись від землі... Верби, садки, гори наче женуться назад у село, наче, кружаться, обхоплені якимсь шаленим коловоротом... Мама сміється з задоволення, тато, той добрий „татика", раз-ураз підпливає вимахуючи рукою та мов вітрилом на щоглі має білим рукавом сорочки... Коні повитягались як змиї, запінились, а не даються випередити, хоч задня підвода вже близько, от-от черкнеться кіньми передних коліс... Ні, таки наші взяли гору, такими попереду... Ті вже далеко лишилися, спиняють коні...

Замфір стягнув віжка, коні зменшили біг, а врешті стали. Замфір втер рукавом упріте чоло, скочив з каруци і з виразом гордощів на розпаленому гоном виду поплескав горячих коників по шиї.

Приїхали.

За хвилину діти з галасом вскочили у виноградник, випереджаючи матір. Замфір розпряг коні і пустив на пашу попід садом.

(Конець буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ВСЯЧИНА.

Ідовите гадде в східних Стейтах Злучених Держав.

Звіринне життє в Злучених Державах незвичайно богате в усяке гаддя. Учені природники начисляють, приміром, що в Злучених Державах є не менче і не більше як 111 родів гадюк, не вчисляючи в се число 97 ґатунків ящірок. На щасте, їдовиті породи становлять лишень дуже незначну менчість серед загального числа родів, бо Злучені Держави знають всего 17 родів їдовитих гадюк. Та хоч нема їх богато родів, все таки вони росповсюднені хоч куди дальше як неїдовиті гадюки, так що небезпека від них справді немала.

В східній части Злуч. Держав можна подибати не лишень тарахкавця, а то передусім лісового тарахкавця („тимбер ретлер"). Пізнати його не трудно, бо кождий гад сьої породи має на кінці хвоста тарахкавку, через котрої потрясенне видає витомий собі звук, кілько разів є подражнений наближеннем ворога. Тарахканне є послідним остереженнем лютої гадюки, що найменчий дальший крок значить вжаленне їдовитих зубів, яке звичайно викликує смерть навіть найбільшого звіряти протягом кількох хвилин. Тарахкавка на кінці хвоста гадюки є неминучим доказом для людини, навіть необізнаної з природними науками, що вона має до діла з дуже їдовитою гадюкою.

Далеко труднійше пізнати від других гадюк їдовите гаддя, що належить до так званих мідяноголових гадюк („капергед"). Її їдь так само небезпечна, як їдь тарахкавця, хоч за таку її звичайно не вважають. Стрітити її можна теж на цілій східній полосі Злучених Держав. Що вона їдовита, се пізнати скорше можна з форми її голови, котра з гори має вид „дзвінки" в картах.

Троха далі на полудне можна стрінути ще одну породу малих, але дуже їдовитих гадюк. Се так звані коральові гадюки, котрі називаються так тому, що вони виглядають немовби чорні, червоні та жовті перстені, понасилювані в намисто. Лишень кілька родів сих гадюк є їдовиті, а відріжнити їдовиті від неїдовитих коралевих гадюк можна по тім, що у їдовитої гадюки жовтий перстень сусідує з чорним, тоді як в неїдовитих мають по парі чорних перстенів в сусідстві одного жовтого.

Кожда з трох згаданих пород є дуже небезпечна для людського життя і вкушенне кождої вимагає сейчасової лікарської помочи.

Рівночасно, однак, треба спростувати деякі забобони про се гаддя. Наперед неправдою є, немовби гадюка могла скакати на людину. Гадюка ніколи не підскакує зі землі, і ледво чи коли кусає на відлеглість, більшу від одної третини своєї довжини вона кинутися не може.

Неправдою є також загальне переконанне, що їдовита гадюка вганяє за ворогом, бо власне по тому можна пізнати їдовите гаддя, що воно заховується спокійно супроти ворога, не втікаючи ні доганяючи, немовби спокійно покладаючися на страшну силу отрути в своїх зубах. Спеціяльно супроти людини їх відношенне наскрізь вичікуючо-оборонне.

Не відповідає теж правді думка, немовби гадюка до вкушення потребувала звиватися в клубок. Вона потрафить вкусити навіть з повзаючої позиції, скоро лишень вона зможе кинути головою взад та вигнути шию на форму англійської букви „ес".

Не правдою є також, що їдовиту гадюку можна раз на все зробити нешкідливою через витягненне її здовитих зубів, бо за першими їдовитими зубами находяться резервові зуби, які протягом двох-трох неділь виростають на пару повних небезпечних зубів, як лишень передна пара через якийнебудь випадок знищиться.

Підняти теж треба, що американське гадде є хоч куди небезпечнійше для людського життя, як ті їдовиті гадини, що ми їх знаємо зі середної та східної Европи. Американські гадюки, на загал кажучи, так само їдовиті як страшні взійські кобри, котрі в одних Індіях рік-річно вбивають по 20,000 людий. Коли американські їдовиті гадюки не заганяють в гріб стільки людий, що індійські, то се треба завдячити з одної сторони ріжниці межи звичаями життя індійських та американських гадюк: американське гадде живе звичайно в лісах, тоді як індійські люблять перебувати в безпосереднім сусідстві домів. З другого знов боку, немале значінне має теж факт, що всі Індійці ходять босі, тоді як Американець босий майже ніколи не ходить, а навіть найсилнійша гадюка не потрафить пробити зубами грубої шкіри.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОГРАФІЙ ЧЛЕНІВ ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1923.

Календар У. Н. Союза, який розходиться у многих тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж американськими Українцями. Хто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людий, повинен дати своє оголошенне до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20.000 примірників. Ціла сторона 47 кв. цалів, коштує $30.00; половина $15.00; чверть $10.00; осьма часть $5.00; перша і послідна сторона в части оголошень та середна на окладинці по $35.00; місце на послідній стороні окладинки $50. Хто хотівби в своїм оголошенню помістити також і фотоґрафію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то поносить кошт виготовлення такої кліші з фотоґрафії то значить, що його оголошенне буде о стільки дорозше коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотоґрафії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить находитися в редакції по день 15. серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безусловно не будуть друкуватися.

Фотоґрафії братств і товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі, театральні і т. п., котрі хотілиб аби їх фотоґрафії були поміщені в календари на 1923 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 15. серпня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотоґрафією чек або моні-ордер виписаний на **імя „Свободи", на суму $8.00.** Сі гроші ужиється на покритте коштів виготовлення з фотоґрафії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотоґрафії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

"SVOBODA",
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ВЕСІЛЛЯ ЗА 5 МІЛІОНІВ.

В осени б. р. відбудеться вінчанне японського престолонаслідника-реґента, яке має коштувати 5,000.000 енів (два і пів міліона долярів). В урядовім оповіщенню говориться, що се буде не дуже гучне весілля, а се тому, що „ престолонаслідник хоче дати примір ощадности свом підданим". Корона для молодої має коштувати 1,000.-000 енів, а шлюбна сукня 20.000 енів. Буде три тисячі гостей. Кошти страв обчислено вже на 50 енів за один таріль для кождого гостя. — А японські піддані будуть їсти в той день сухий риж...